

VALSTYBINĖ ATOMINĖS ENERGETIKOS SAUGOS INSPEKCIJA

2018 METŲ VEIKLOS ATASKAITA

2019-02-27

Vilnius

VADOVO ŽODIS

Valstybinės atominės energetikos saugos inspekcijos (toliau – VATESI) misija – vykdyti branduolinės energetikos objektų ir veiklos, susijusios su branduolinėmis ir branduolinio kuro ciklo medžiagomis, saugos valstybinį reglamentavimą ir priežiūrą, siekiant apsaugoti visuomenę ir aplinką nuo žalingo jonizuojančiosios spinduliuotės poveikio.

VATESI vykdoma Branduolinės energetikos saugos reglamentavimo ir priežiūros programa (toliau – Programa) įgyvendina VATESI misiją ir pagrindinį 2018 m. VATESI veiklos prioritetą – vykdyti Ignalinos atominės elektrinės (toliau – Ignalinos AE) eksploatuojamų saugai svarbių konstrukcijų, sistemų ir komponentų saugos priežiūrą bei naujų branduolinės energetikos objektų visapusišką branduolinės energetikos saugos peržiūrą ir įvertinimą, siekiant priimti sprendimus dėl licencijų statyti ir (ar) eksploatuoti šiuos branduolinės energetikos objektus išdavimo.

VATESI strateginis tikslas – vykdant valstybinį reglamentavimą ir priežiūrą siekti, kad būtų užtikrintas aukštas branduolinės energetikos saugos lygis. Strateginio tikslo pasiekimui įvertinti buvo numatyti du efekto kriterijai, kurie 2018 m. buvo pasiekti:

- antrojo ir aukštesnio lygio neįprastųjų įvykių pagal Tarptautinę branduolinių ir radiologinių įvykių skalę (INES) 2018 m. Lietuvos Respublikoje esančiuose branduolinės energetikos objektuose nebuvo;

- Lietuvos Respublikoje esančios branduolinės medžiagos, branduolinės dvejopo naudojimo prekės ir vykdomi moksliniai tyrimai ir taikomoji veikla, susijusi su branduolinio kuro ciklu, 2018 m. buvo naudojami tik taikiems tikslams.

2018 m. VATESI, tinkamai vykdydama galutinai sustabdytuose Ignalinos AE 1-ajame ir 2-ajame energijos blokuose eksploatuojamų saugai svarbių konstrukcijų, sistemų ir komponentų priežiūrą, Ignalinos AE radioaktyviųjų atliekų tvarkymo įrenginių saugos vertinimą bei Ignalinos AE išmontavimo ir dezaktyvavimo saugos priežiūrą, prisidėjo įgyvendinant Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. kovo 13 d. nutarimu Nr. 167 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano patvirtinimo“, 4.1.9 darbą „Saugus ir efektyvus Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimas ir radioaktyviųjų atliekų tvarkymas“.

Branduolinės saugos užtikrinimo klausimai yra aktualūs įvairioms suinteresuotosioms šalims, tarp jų ir tarptautinei bendruomenei. Todėl VATESI privalo ne tik užtikrinti, bet ir pateikti atitinkamus įrodymus, kad Lietuvos Respublikos branduolinės ir radiacinės saugos reglamentavimo ir priežiūros sistema atitinka tarptautinius branduolinės saugos reikalavimus ir tarptautinių organizacijų bei išsivysčiusių šalių pripažintą gerąją praktiką. VATESI, įgyvendindama nacionalinius tikslus, 2018 m. tęsė aktyvų bendradarbiavimą su Tarptautine atominės energijos agentūra (toliau – TATENA), Europos branduolinę saugą reguliuojančiųjų institucijų grupe (toliau – ENSREG), Vakarų Europos šalių branduolinės saugos reguliuojančiųjų institucijų asociacija (toliau – WENRA), Europos branduolinio saugumo reguliuojančiųjų institucijų asociacija (toliau – ENSRA), užsienio šalių branduolinę ir radiacinę saugą reguliuojančiomis institucijomis.

Apibendrinti VATESI veiklos rezultatai ir pasiekti tikslai rodo, kad 2018 m. VATESI tinkamai atliko pavestas branduolinės energetikos saugos valstybinės priežiūros ir reglamentavimo funkcijas, užtikrino aukštą branduolinės energetikos saugos lygį Lietuvos Respublikoje ir apsaugojo visuomenę nuo žalingo jonizuojančiosios spinduliuotės poveikio.

I SKYRIUS STRATEGINIO VEIKLOS PLANO ĮGYVENDINIMAS

PIRMASIS SKIRSNIS KONTEKSTO (APLINKOS) ANALIZĖ

Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimo bei radioaktyviųjų atliekų tvarkymo procesų sudėtingumas ir gausa, su valstybės įmonės Radioaktyviųjų atliekų tvarkymo agentūros (toliau – VĮ RATA) reorganizavimu ir prijungimu prie valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės (toliau – VĮ IAE) susiję darbai, Baltarusijoje šalia Vilniaus statoma branduolinė elektrinė (toliau – Baltarusijos BE), Lietuvoje vykdomas valstybės institucijų bendrųjų funkcijų konsolidavimas, pokyčiai valstybės tarnybos sistemoje, – tai veiksniai, 2018 m. turėję įtakos VATESI strateginiam tikslui pasiekti ir strateginiam planui įgyvendinti. Tačiau VATESI, turėdama daugiau nei 20 metų patirtį branduolinės energetikos saugos valstybinės priežiūros ir reglamentavimo srityje, 2018 m. sėkmingai išsprendė kilusias problemas ir įgyvendino visus strateginiame veiklos plane numatytus uždavinius ir priemones.

ANTRASIS SKIRSNIS STRATEGINIŲ TIKSLŲ ĮGYVENDINIMAS

1 strateginis tikslas: Aukštas branduolinės energetikos saugos lygis

1 lentelė. Strateginį tikslą įgyvendinančios programos ir atitinkamų metų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme patvirtintų asignavimų panaudojimas

Programos kodas	Programos pavadinimas	Asignavimų panaudojimas (tūkst. Eur)			
		Patvirtintas asignavimų planas	Patikslintas asignavimų planas*	Faktiškai panaudota asignavimų	Panaudota asignavimų nuo asignavimų, nurodytų patikslintame plane, dalis (proc.)**
1	2	3	4	5	6
01.01	Branduolinės energetikos saugos reglamentavimo ir priežiūros programa	1882	1855	1712,5	92,3
Iš jų ES ir kita tarptautinė finansinė parama		0	0	0	0
		-	-	-	-

* – Patikslintame plane asignavimai mažėjo 1,43 proc. (27 tūkst. Eur), kadangi nuo 2018 m. liepos 3 d. VATESI buhalterinės apskaitos ir personalo administravimo funkcijas pradėjo vykdyti Nacionalinis bendrųjų funkcijų centras, tad VATESI struktūra buvo atitinkamai pertvarkyta sumažinant pareigybių skaičių.

** – Sutaupyta 7,7 proc. (142,5 tūkst. Eur) asignavimų dėl darbuotojų laikino nedarbingumo, vaiko priežiūros atostogų, laikinai neužimtų pareigybių, taip pat taupiai naudojant prekių ir paslaugų pirkimams skirtas lėšas.

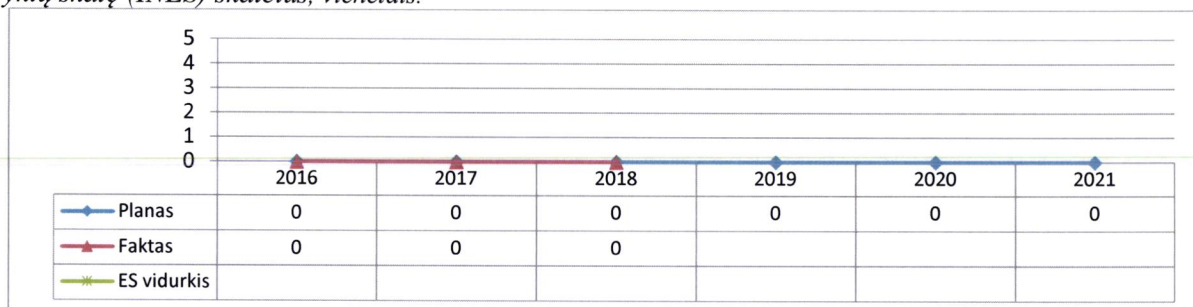
VATESI strateginis tikslas – vykdant valstybinį reglamentavimą ir priežiūrą siekti, kad būtų užtikrintas aukštas branduolinės energetikos saugos lygis. Strateginiam tikslui pasiekti buvo parengta ir 2018 m. vykdoma Programa, turinti du tikslus:

- Užtikrinti veiksmingą branduolinės energetikos saugos valstybinę priežiūrą;
- Užtikrinti tinkamą branduolinės energetikos saugos valstybinį reguliavimą.

Strateginio tikslo pasiekimui įvertinti numatyti du efekto kriterijai, kurie 2018 m. buvo pasiekti:

- E-01-01 – antrojo ir aukštesnio lygio neįprastųjų įvykių pagal Tarptautinę branduolinių ir radiologinių įvykių skalę (INES) skaičius Lietuvos Respublikos branduolinės energetikos objektuose (siektina reikšmė – 0).

1 grafikas. Antrojo ir aukštesnio lygio neįprastųjų įvykių pagal Tarptautinę branduolinių ir radiologinių įvykių skalę (INES) skaičius, vienetais.

2016–2018 m. efekto kriterijaus E-01-01 siektinos reikšmės buvo pasiektos, kadangi antrojo ir aukštesnio lygio neįprastųjų įvykių pagal Tarptautinę branduolinių ir radiologinių įvykių skalę (INES) Lietuvos Respublikoje esančiuose branduolinės energetikos objektuose nebuvo.

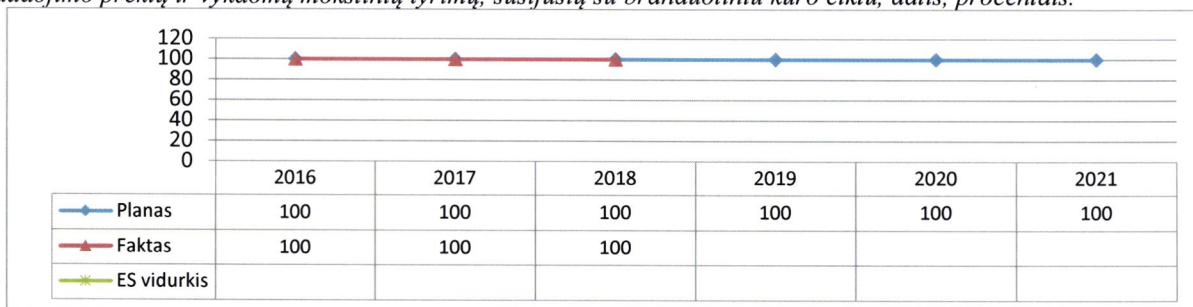
VATESI, 2018 m. vykdydama galutinai sustabdytuose Ignalinos AE energijos blokuose eksploatuojamų saugai svarbių konstrukcijų, sistemų ir komponentų priežiūrą, panaudoto branduolinio kuro ir radioaktyviųjų atliekų tvarkymo įrenginių statybos ir eksploatavimo priežiūrą, Ignalinos AE išmontavimo ir dezaktyvavimo saugos priežiūrą bei tobulindama branduolinės saugos reglamentavimo ir priežiūros sistemą, užtikrino, kad efekto vertinimo kriterijaus E-01-01 siektina reikšmė 2018 m. būtų pasiekta.

2018 m. Ignalinos AE buvo užregistruoti 2 neįprastieji įvykiai, apie kuriuos pagal VATESI reikalavimuose nustatytus informavimo kriterijus privaloma pranešti VATESI (2017 m. – 4). Šių neįprastųjų įvykių metu darbuotojų apšvitos ir patalpų taršos radionuklidais lygis neviršijo nustatytų leistinų normų, radionuklidai į aplinką nepateko, šie įvykiai neturėjo įtakos branduolinės saugos užtikrinimui. Pagal Tarptautinę branduolinių ir radiologinių įvykių skalę (INES) 2018 m. įvykę neįprastieji įvykiai buvo klasifikuoti žemiau skalės ribų / 0 lygiu. Mažas neįprastųjų įvykių skaičius ir tai, kad neįprastieji įvykiai neturėjo įtakos saugai rodo, kad branduolinės saugos lygis Ignalinos AE ir kituose branduolinės energetikos objektuose yra tinkamas.

Lėšos, panaudotos Programai įgyvendinti, užtikrino veiksmingą VATESI vykdomą branduolinės energetikos saugos valstybinę priežiūrą bei efekto vertinimo kriterijaus E-01-01 siektinos reikšmės 2018 m. pasiekimą.

- E-01-02 – taikiems tikslams naudojamų Lietuvos Respublikoje esančių branduolinių medžiagų, branduolinių dvejopo naudojimo prekių ir vykdomų mokslinių tyrimų, susijusių su branduoliniu kuro ciklu, dalis procentais (siektina reikšmė – 100%).

2 grafikas. Taikiems tikslams naudojamų Lietuvos Respublikoje esančių branduolinių medžiagų, branduolinių dvejopo naudojimo prekių ir vykdomų mokslinių tyrimų, susijusių su branduoliniu kuro ciklu, dalis, procentais.

2016–2018 m. efekto kriterijaus E-01-02 siektinos reikšmės buvo pasiektos, kadangi Lietuvos Respublikoje esančios branduolinės medžiagos, branduolinės dvejopo naudojimo prekės ir vykdomi moksliniai tyrimai ir taikomoji veikla, susijusi su branduoliniu kuro ciklu, buvo naudojami tik taikiems tikslams.

VATESI, 2018 m. vykdydama Lietuvos Respublikos prisiimtų tarptautinių branduolinio ginklo neplatavimo įsipareigojimų įgyvendinimo priežiūrą (tikrina branduolinių medžiagų turėtojų teikiamas ataskaitas ir deklaracijas, Europos Komisijai teikė ataskaitas už VATESI apskaitoje esančias branduolines medžiagas, atliko ūkio subjektų patikrinimus, teikė informaciją TATENA apie vykdomus mokslinius tyrimus ir taikomąją veiklą, susijusią su branduoliniu kuro ciklu, ir kt.), užtikrino, kad efekto vertinimo kriterijaus E-

01-02 siektina reikšmė būtų pasiekta. Kad Lietuvos Respublikoje nenustatyta nedeklaruotinos veiklos, taip pat savo patikrinimų išvadose patvirtino Europos Komisija ir TATENA, kurių inspektoriai 2018 m. lankėsi Lietuvoje ir tikrino branduolines medžiagas turinčius ūkio subjektus.

Lėšos, panaudotos Programai įgyvendinti, užtikrino veiksmingą VATESI vykdomą Lietuvos Respublikos priimtų tarptautinių branduolinio ginklo neplatavimo įsipareigojimų įgyvendinimo priežiūrą ir efekto vertinimo kriterijaus E-01-02 siektinos reikšmės 2018 m. pasiekimą.

2018 m. VATESI tinkamai atliko branduolinės energetikos srities veiklos su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais (šios veiklos branduolinės saugos, radiacinės saugos, fizinės saugos, branduolinių medžiagų apskaitos ir kontrolės) valstybinio reglamentavimo ir priežiūros funkcijas ir pasiekė visas veiklos prioritetų krypties ir darbo rodiklių siektinas reikšmes:

- K-01-01 krypties rodiklis – antrojo ir aukštesnio lygio neįprastųjų įvykių pagal Tarptautinę branduolinių ir radiologinių įvykių skalę (INES) skaičius Lietuvos Respublikos branduolinės energetikos objektuose (siektina reikšmė – 0). 2018 m. tokių įvykių Lietuvos Respublikoje esančiuose branduolinės energetikos objektuose nebuvo (pasiekta reikšmė – 0).

- D-01-01-01 darbo rodiklis – priimtų sprendimų dėl paraiškų licencijai gauti ar ją pakeisti teisės aktų nustatytais terminais dalis, procentais (siektina reikšmė – 100 proc.). 2018 m. sprendimai dėl paraiškų licencijai gauti ar ją pakeisti buvo priimti teisės aktų nustatytais terminais (pasiekta reikšmė – 100 proc.).

- D-01-02-01 darbo rodiklis – laiku pašalintų patikrinimų metu nustatytų pažeidimų dalis procentais (siektina reikšmė – 100 proc.) 2018 m. patikrinimų metu nustatyti pažeidimai buvo pašalinti laiku (pasiekta reikšmė – 100 proc.).

2018 m. VATESI, vykdamą Programą, prisidėjo įgyvendinant Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. kovo 13 d. nutarimu Nr. 167 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano patvirtinimo“, 4.1.9 darbą „Saugus ir efektyvus Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimas ir radioaktyviųjų atliekų tvarkymas“:

- vykdė branduolinės energetikos srities veiklos su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais licencijavimo procesus ir priėmė sprendimus dėl licencijų išdavimo ar pakeitimo tik įsitikinusi licencijuojamos veiklos sauga (planuota reikšmė – 100 proc., pasiekta reikšmė – 100 proc.);

- išnagrinėjo ir įvertino pateiktas ataskaitas, projektus ir kitus saugos pagrindimo dokumentus branduolinės energetikos saugos požiūriu (planuota reikšmė – 100 proc., pasiekta reikšmė – 99,5 proc., paaiškinimus dėl atskirų kriterijų reikšmių žr. žemiau);

- rengė ir tvirtino teisės aktus, susijusius su Valstybinės atominės energetikos saugos inspekcijos veikla ar branduolinės energetikos sauga (planuota reikšmė – 10 vnt., pasiekta reikšmė – 55 vnt.);

- atliko patikrinimus, prižiūrėjo kaip šalinami jų metu nustatyti trūkumai (planuota reikšmė – 40 vnt., pasiekta reikšmė – 60 vnt.);

- laiku parengė ir pateikė ataskaitas pagal tarptautinius įsipareigojimus branduolinio ginklo neplatavimo srityje (planuota reikšmė 100 – proc., pasiekta reikšmė – 100 proc.).

Svarbiausi VATESI 2018 m. atlikti darbai:

- **Galutinai sustabdytuose Ignalinos AE 1-ajame ir 2-ajame energijos blokuose eksploatuojamų saugai svarbių konstrukcijų, sistemų ir komponentų priežiūra:**

2018 m. VATESI peržiūrėjo ir suderino Ignalinos AE 1-ojo energijos bloko periodinio saugos vertinimo ataskaitą, Ignalinos AE 1-ojo ir 2-ojo energijos bloko technologinių reglamentų pakeitimus, VĮ IAE organizacinės struktūros modifikacijos saugą pagrindžiančius dokumentus, 2018 m. Ignalinos AE saugos gerinimo programą, nagrinėjo įrenginių techninės būklės ataskaitas, saugos rodiklių ataskaitas, suderino VĮ IAE pateiktus 34 techninius sprendimus dėl saugai svarbių sistemų eksploatavimo ir techninės priežiūros darbų, 19 modifikacijų techninius sprendimus, VATESI komisijoje atestuoti 5 VĮ IAE ir 2 VĮ RATA vadovaujančias pareigas užimančius darbuotojai, dalyvavo 51 VĮ IAE darbuotojo kvalifikacijos patikrinimo egzamine.

- **Ignalinos AE išmontavimo ir dezaktyvavimo saugos priežiūra:**

2018 m. VATESI išnagrinėjo ir suderino Ignalinos AE 2-ajame energijos bloke (D2) esančių deaeratorių bei sauso garo sistemų įrangos (B9-7 (2) projektas) išmontavimo ir dezaktyvavimo projektą bei jo saugos pagrindimo ataskaitą, pastato (174V) galerijos rekonstrukcijos techninį projektą, kurį įgyvendinus bus galimybė izoliuoti administracinį pastatą Nr. 129 ir pradėti jo griovimo darbus, Ignalinos AE 2-ojo energijos

bloko saugos analizės ataskaitos 10 užduoties „Radioaktyviųjų atliekų tvarkymas“ papildymą dėl naujo pirminio radioaktyviųjų atliekų tvarkymo komplekso 130/2 pastate, Ignalinos AE 1-ojo bloko galutinio sustabdymo ir kuro iškrovimo fazės eksploatavimo nutraukimo projekto (U1DP0) papildymą dėl saugai svarbių branduolinės energetikos objekto konstrukcijų, sistemų ir komponentų – reaktoriaus technologinių kanalų, valdymo ir apsaugos sistemos kanalų, reflektoriaus aušinimo kanalų, daugkartinės priverstinės cirkuliacijos kontūro metalo konstrukcijų pakeitimo, jiems atliekant reaktoriaus erdvės sandarumo funkciją, kitais elementais, kurie atliks analogiškas saugos funkcijas ir leis pradėti rengtis įrangos esančios žemiau ir virš 1-ojo energijos bloko aktyviosios zonos išmontavimui ir dezaktyvavimui, 1-ojo energijos bloko skirstomojo grupinio kolektoriaus praplovimo projektą su saugos pagrindimu, Maišiagalos radioaktyviųjų atliekų saugyklos galutinį eksploatavimo nutraukimo planą, Maišiagalos radioaktyviųjų atliekų saugyklos eksploatavimo nutraukimo bendrąją radiologinių tyrimų programą. 2018 m. VATESI taip pat išnagrinėjo Ignalinos AE 2-ojo bloko galutinio sustabdymo ir kuro iškrovimo fazės eksploatavimo nutraukimo projekto ir jo saugos pagrindimo ataskaitos (U2DP0) 5-os dalies „Dezaktyvacija“ atnaujinimą, bei pateikė šiems dokumentams pastabas. 2018 m. VATESI taip pat pradėjo nagrinėti Ignalinos AE 1-ojo energijos bloko įrangos esančios reaktoriaus pastate, išskyrus patį reaktorių (B9-3(1) projektas), Ignalinos AE 1-ojo energijos bloko kuro perkrovimo komplekso (B9-3(KPK) projektas) išmontavimo ir dezaktyvavimo projektus ir jų saugos pagrindimų ataskaitas.

- Lietuvos Respublikos priimtų tarptautinių branduolinio ginklo neplatavimo įsipareigojimų įgyvendinimo priežiūra:

2018 m. VATESI darbuotojai tikrino tiesiogiai Europos Komisijai atsiskaitančių branduolinių medžiagų turėtojų teikiamas ataskaitas ir deklaracijas, konsultavo jas teikiančius ūkio subjektus, Europos Komisijai teikė ataskaitas ir deklaracijas už branduolines medžiagas, kurias ūkio subjektai apskaito VATESI branduolinių medžiagų balanso zonoje. Įgyvendinant trišalio garantijų susitarimo papildomąjį protokolą, Europos Komisijai bei TATENA teikė deklaracijas apie branduolinės energijos panaudojimą ir kitus su branduolinio kuro ciklu susijusius mokslinius tyrimus ar taikomąją veiklą Lietuvoje. 2018 m. kartu su kitomis institucijomis vykdė strateginių prekių kontrolę ir teikė išvadas dėl dvejopo naudojimo prekių eksporto. 2018 m. VATESI pateikė 48 išvadas dėl tokių prekių eksporto.

- Ignalinos AE radioaktyviųjų atliekų tvarkymo įrenginių saugos vertinimas:

2018 m. VATESI išnagrinėjo Kietųjų radioaktyviųjų atliekų perdirstymo ir saugojimo komplekso (B3/4 projektas) papildomą karštųjų bandymų programą ir ją suderino, Kietųjų radioaktyviųjų atliekų išėmimo įrenginių (B2-1 projektas) galutinę saugos analizės ataskaitą bei karštųjų bandymų ataskaitą ir joms pateikė pastabas. VATESI taip pat išnagrinėjo ir suderino Kietųjų radioaktyviųjų atliekų išėmimo įrenginių (B2-2 projektas) papildomą karštųjų bandymų programą, skystųjų radioaktyviųjų atliekų cementavimo komplekso periodinio saugos vertinimo ataskaitą bei cementuotų atliekų saugyklos panaudojimo reaktoriaus kanalų grafito atliekų laikinajam saugojimui saugos analizės ataskaitą.

- Branduolinės energetikos srities veiklos licencijavimo procesų vykdymas ir sprendimų priėmimas dėl licencijų išdavimo ar pakeitimo:

2018 m. nagrinėjo 7 paraiškas (paraiškas pagrindžiančius saugos dokumentus) dėl veiklos su branduolinės energetikos objektais, bei branduolinių medžiagų naudojimo, pakeitė 1 licenciją, išnagrinėjo ir priėmė sprendimus dėl branduolinės saugos dokumentų, reikalingų VĮ IAE Maišiagalos radioaktyviųjų atliekų saugyklos eksploatavimo veiklai perimti iš VĮ RATA. Dėl licencijavimo klausimų savalaikio išsprendimo buvo reguliariai organizuojami susitikimai su pareiškėjais tiek specialistų, tiek ir vadovybės lygiu.

2018 m. VATESI išdavė 6 licencijas ir 1 laikinąjį leidimą, suteikiančius teisę verstis veikla jonizuojančiosios spinduliuotės aplinkoje branduolinės energetikos objekte. Dviem įmonėms, kurios turėjo VATESI išduotas licencijas, buvo panaikintas licencijų galiojimas.

- Branduolinės energetikos saugą reglamentuojančių teisės aktų rengimas:

Siekiant užtikrinti efektyvų branduolinės energetikos saugos reglamentavimą, 2018 m. buvo patvirtinti ar pateikti tvirtinti 55 teisės aktai, rengti dar 7 teisės aktų projektai. Šiais pakeitimais buvo siekiama šalinti teisinio reglamentavimo spragas, gerinti ūkio subjektų veiklos priežiūrą, mažinti našą ūkio subjektams. VATESI atitinkamais metais planuojami tobulinti teisės aktai nurodomi tų metų Branduolinės saugos normatyvinių techninių dokumentų rengimo ir peržiūros metiniame plane, o planai 5 metams – Branduolinės saugos normatyvinių techninių dokumentų tobulinimo programoje 2015–2019 metams (šie dokumentai skelbiami VATESI interneto svetainėje).

- Ūkio subjektų veiklos patikrinimai:

2018 m. VATESI specialistai atliko 60 patikrinimų. Didžioji dalis – 47 patikrinimai – buvo atlikti VĮ IAE, po 1 patikrinimą UAB „Lokmis“, Radiacinės saugos centre, AB „Vilniaus šilumos tinklai“, Valstybės sienos

apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Ignalinos atominės elektrinės rinktinėje, VšĮ „Vilniaus universiteto ligoninė Santaros klinikos“, VĮ RATA, Lietuvos sveikatos mokslų universiteto ligoninėje Kauno klinikose, UAB „Monrema“, AB „Montuotojas“, UAB „BSS grupė“, UAB „Corpus A“, UAB „Biuro“ ir UAB „Emplonet“.

Patikrinimų metu pagrindinis dėmesys buvo skirtas patikrinti, kaip yra vykdoma galutinai sustabdytų Ignalinos AE energijos blokų saugai svarbių konstrukcijų, sistemų ir komponentų techninė priežiūra, senėjimo valdymas, kaip įgyvendinami saugos reikalavimai, vykdant įrenginių (D1 ir D2 bloko įrenginių bei turbinų salės) išmontavimo ir dezaktyvavimo darbus, atliekant branduolinio kuro ir kitų radioaktyviųjų atliekų tvarkymo darbus, kaip užtikrinama branduolinės energetikos objektų ir branduolinių medžiagų fizinė sauga, radiacinė sauga, avarinė parengtis, branduolinio ginklo neplatavimo kontrolė, kaip vykdomi VĮ IAE darbuotojų mokymai bei užtikrinama jų kvalifikacija. 2018 m. atliktų patikrinimų metu buvo užfiksuoti 9 pažeidimai (taikyta poveikio priemonė – privalomas vykdyti nurodymas pašalinti pažeidimus), ir 4 mažareikšmiai teisės aktų reikalavimų pažeidimai (taikyta poveikio priemonė – privalomas vykdyti nurodymas pašalinti mažareikšmius teisės aktų reikalavimų pažeidimus). Visi pažeidimai ūkio subjektų buvo pašalinti laiku ir tinkamai. Daugiausiai pažeidimų buvo susiję su teisės aktų nuostata, įpareigojančių ūkio subjektus nustatyti tam tikrų procesų vykdymo tvarką ir laikytis savo vadybos sistemos arba kituose normatyviniuose techniniuose dokumentuose nurodytų išipareigojimų, nesilaikymu (daugiausiai radioaktyviųjų atliekų tvarkymo ir saugai svarbių konstrukcijų, sistemų ir komponentų montavimo ir eksploatavimo srityse). Vidutiniška atliktų patikrinimų trukmė – 1 diena.

Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijos Ūkio subjektų veiklos priežiūrą atliekančių institucijų pažangumo vertinimo 2017 m. ataskaitoje (švieslentė) VATESI pažangumo indeksas buvo įvertintas 6,44 balais (9 vieta iš 54 institucijų). VATESI ir toliau sieks plėsti pažangių priemonių taikymą ūkio subjektų veiklos priežiūros srityje. Kaip gerosios praktikos pavyzdys Valstybės kontrolės 2018 m. atlikto valstybės audito „Ar Lietuvos verslo priežiūros sistema efektyvi“ ataskaitoje pateiktas VATESI viršininko 2017-02-24 patvirtintame VATESI poveikio priemonių taikymo apraše nustatyti pažeidimo priskyrimo mažareikšmiui kriterijai.

- **Ūkio subjektų konsultavimas:**

2018 m. VATESI konsultavo ūkio subjektus ir kitas institucijas branduolinės energetikos saugos užtikrinimo klausimais. VATESI savo iniciatyva 2018 m. sausio 10 d. patvirtino rašytinę ir viešai paskelbtą atnaujintą konsultaciją apie branduolinės energetikos objekto periodinę saugos analizę ir pagrindimą. Be šių konsultacijų į VATESI buvo kreiptasi 57 kartus telefonu, taip pat konsultacijos buvo teiktos susitikimų su ūkio subjektais metu ir elektroniniu paštu. Aktualiausi klausimai ūkio subjektams buvo dėl teisės aktų nuostatų taikymo licencijų branduolinės energetikos srities veiklai su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais išdavimo ir veiklos pagal šias licencijas vykdymo, atitikties deklaracijų pildymo srityse bei privalomų vykdyti nurodymų įgyvendinimo.

- **Dalyvavimas nagrinėjant branduolinės saugos reikalavimų įgyvendinimą statomoje Baltarusijos BE:**

VATESI specialistai svariai prisidėjo prie Europos Komisijos ir ENSREG organizuotos Baltarusijos BE streso testų ataskaitos peržiūros, kuri atskleidė daug rimtų Baltarusijos BE projekto trūkumų: neatliktas išsamus seisminės saugos įvertinimas, atskleisti Baltarusijos BE projekto trūkumai, susiję su galimu saugos funkcijų praradimu, pateiktos rekomendacijos sunkiųjų avarijų valdymo srityje. Lietuva, remdamasi Europos šalių ekspertų pateiktų rekomendacijų svarbumu saugai užtikrinti, laikosi pozicijos, kad Baltarusijos BE energijos blokai neturi būti paleisti, kol nebus tinkamai įgyvendintos visos rekomendacijos, taip pat atsakyta ir į visus kitus Lietuvos keliamus saugos klausimus.

Dalyvaudami ENSREG ir jos įsteigtų darbo grupių, taip pat Europos Sąjungoje įsteigto Branduolinės saugos bendradarbiavimo priemonės (angl. *Instrument for Nuclear Safety Cooperation*, angl. *INSC*) komiteto veiklose, VATESI specialistai viešino Baltarusijos BE saugos problemas bei teikė pastabas ir pasiūlymus, susijusius su koordinuota Europos Sąjungos parama trečiosioms šalims branduolinės saugos srityje.

- **Kiti darbai:**

2018 m. gegužės 21 – birželio 1 d. 6-ajame susitariančiųjų šalių pagal Jungtinę panaudoto kuro tvarkymo saugos ir radioaktyviųjų atliekų tvarkymo saugos konvenciją apžvalginame susitikime Lietuvos delegacija, įskaitant VATESI, pristatė penktąją ataskaitą, kurioje pateikta informacija apie Lietuvos radioaktyviųjų atliekų ir panaudoto branduolinio kuro tvarkymą reglamentuojančius teisės aktus, tvarkymo įrenginių licencijavimą, panaudotų jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinių tvarkymo licencijavimą ir jų tvarkymo praktiką, radioaktyviųjų atliekų ir panaudoto branduolinio kuro tvarkymo esamas ir planuojamas saugos gerinimo priemones.

Tęsė 2016 m. Lietuvoje atliktos TATENA Branduolinės bei radiacinės saugos reglamentavimo ir priežiūros tarptautinės vertinimo (angl. *Integrated Regulatory Review Service, IRRS*) misijos ataskaitoje pateiktų rekomendacijų ir pasiūlymų įgyvendinimą, siekdamą tinkamai pasirengti 2020 m. numatomai atlikti IRRS pakartotinei misijai (angl. *IRRS follow-up*).

Tęsė 2017 m. Lietuvoje atliktos TATENA Tarptautinė fizinės saugos patarėjų misijos (angl. *International Physical Protection Advisory Service, IPPAS*) misijos ataskaitoje pateiktų VATESI kompetencijai priskirtų rekomendacijų ir pasiūlymų įgyvendinimą.

VATESI integruotą vadybos sistemą sertifikavo pagal LST EN ISO 9001 „Kokybės vadybos sistemos. Reikalavimai“ standarto reikalavimus.

2018 m. dalyvaujant Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai, Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerijai ir Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamentui VATESI specialistai vertino galimus numatomų grėsmių branduolinės energetikos objektams ir branduolinėms medžiagoms pasikeitimus. Atsižvelgdami į numatomoje grėsmėje įvardintus galimus pažeidėjus, jų charakteristikas, branduolinius energetikos objektus eksploatuojančios bei branduolines medžiagas naudojančios ar vežančios organizacijos privalo užtikrinti tokių objektų ar medžiagų fizinę saugą.

Siekiant VATESI bendrųjų funkcijų efektyvumo didinimo 2018 m. toliau buvo tobulinama vidaus administravimo informacinė sistema (toliau – VAIS), skirta kompiuterizuotam procesų valdymui. VAIS gerina darbo efektyvumą rengiant ir derinant teisės aktus, skiriant užduotis ir atliekant jų vykdymo kontrolę bei registruojant ir valdant dokumentus. 2018 m. buvo pagerintas elektroninių dokumentų skaičiaus santykio su visų VATESI tvarkomų dokumentų rodiklis nuo 15,11 % iki 23,64 %.

2018 m. atlikus vykdomų funkcijų analizę VATESI pareigybių skaičius buvo sumažintas 4 pareigybėmis (nuo 71 iki 67), arba 6 procentais. Kartu su 2017 m. atliktu mažinimu tai sudaro 11 procentų nuo pradinio skaičiaus (75).

2018 m. vykdant Branduolinės energetikos saugos reglamentavimo ir priežiūros programą, iš esmės buvo pasiektos arba viršytos visos siektinos rezultato ir produkto vertinimo kriterijų reikšmės.

2 lentelė. Rezultato ir produkto kriterijų pasiekimo rezultatai

Vertinimo kriterijaus kodas	Tikslų, uždavinių, vertinimo kriterijų pavadinimai ir mato vienetai	Vertinimo kriterijų reikšmės		
		2018 m. siektina (planuota) reikšmė	2018 m. pasiekta (faktinė) reikšmė	Įgyvendinimas (proc.)
	1 tikslas – užtikrinti veiksmingą branduolinės energetikos saugos valstybinę priežiūrą			
R-01-01-01	Laiku pašalintų patikrinimų metu nustatytų pažeidimų dalis (procentais)	100	100	100
	1 tikslo 1 uždavinys – autorizuoti Valstybinei atominės energetikos saugos inspekcijai priskirtas priežiūros srities veiklas ir vykdyti jų priežiūrą			
P-01-01-01-01-01	Priimtų sprendimų dėl paraiškų gauti ar pakeisti licenciją teisės aktų nustatytais terminais dalis (procentais)	100	100	100
P-01-01-01-01-02	Tinkamai išnagrinėtų ir įvertintų saugą pagrindžiančių bei kitų saugos požiūriu aktualių dokumentų dalis (procentais)	100	99,50	99,50*
P-01-01-01-01-03	Atliktų branduolinės energetikos saugos patikrinimų skaičius	40	60	150**
P-01-01-01-01-04	Laiku parengtų ir pateiktų išvadų, ataskaitų, deklaracijų ar kitos informacijos pagal tarptautinius	100	100	100

	įsipareigojimus branduolinio ginklo neplatavimo srityje dalis (procentais)			
	2 tikslas – Užtikrinti tinkamą branduolinės energetikos saugos valstybinį reguliavimą			
R-01-01-02	Ūkio subjektų veiklą reglamentuojančių teisės aktų, kuriuos rengiant pateikė pasiūlymus (ar informavo, kad pasiūlymų neturi) ūkio subjektai, kurių veiklą Valstybinė atominės energetikos saugos inspekcija reglamentuoja ir prižiūri, dalis (procentais)	100	100	100
	2 tikslo 1 uždavinys – tobulinti branduolinės energetikos saugos reglamentavimo ir priežiūros sistemą			
P-01-01-02-01-01	Pateiktų tvirtinti ar patvirtintų teisės aktų, susijusių su Valstybinės atominės energetikos saugos inspekcijos veikla ar branduolinės energetikos sauga, skaičius, vienetais	10	55	550***

* – produkto vertinimo kriterijaus „Tinkamai išnagrinėtų ir įvertintų saugą pagrindžiančių bei kitų saugos požiūriu aktualių dokumentų dalis (procentais)“ 2018 m. IV-ašame ketvirtyje pasiekta reikšmė buvo 99,5 proc. (siektina reikšmė – 100 proc.), kadangi 1 iš 41 gauto saugą pagrindžiančių dokumentų dėl nenumatytų aukštesnio prioriteto skubių darbų buvo išnagrinėtas vėliau teisės aktų nustatyto laiko, bet tas neturėjo neigiamo poveikio licencijos turėtojo veiklai.

** – produkto vertinimo kriterijaus „Atliktų branduolinės energetikos saugos patikrinimų skaičius“ 2018 m. pasiekta reikšmė buvo 150 proc. (siektina 100 proc.), kadangi padidėjo ūkio subjektų, kuriems buvo išduotos licencijos, suteikiančios teisę verstis veikla jonizuojančiosios spinduliuotės aplinkoje branduolinės energetikos objekte, ir mažų kiekių branduolinių medžiagų turėtojų patikrinimų skaičius dėl Branduolinės saugos reikalavimuose BSR-1.1.3-2016 „Valstybinės atominės energetikos saugos inspekcijos patikrinimai“, patvirtintuose Valstybinės atominės energetikos saugos inspekcijos viršininko 2011 m. rugpjūčio 25 d. įsakymu Nr. 22.3-82 „Dėl Branduolinės saugos reikalavimų BSR-1.1.3-2016 „Valstybinės atominės energetikos saugos inspekcijos patikrinimai“ patvirtinimo“ nustatyto periodiškumo.

*** – produkto vertinimo kriterijaus „Pateiktų tvirtinti ar patvirtintų teisės aktų, susijusių su Valstybinės atominės energetikos saugos inspekcijos veikla ar branduolinės energetikos sauga, skaičius, vienetais“ buvo 55 vnt. (siektina reikšmė – 10 vnt.), kadangi rengiant 2018 m. Branduolinės saugos normatyvinių techninių dokumentų rengimo ir peržiūros metiniame plane numatytus teisės aktus iškilo poreikis pakeisti ir kitus susijusius teisės aktus.

Ataskaitoje nurodytais darbais ir pasiektais rezultatais VATESI prisidėjo įgyvendinant Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. kovo 13 d. nutarimu Nr. 167 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo plano patvirtinimo“, 4.1.9 darbą „Saugus ir efektyvus Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimas ir radioaktyviųjų atliekų tvarkymas“ ir tinkamai atliko branduolinės energetikos srities veiklos su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais (šios veiklos branduolinės saugos, radiacinės saugos, fizinės saugos, branduolinių medžiagų apskaitos ir kontrolės) valstybinio reglamentavimo ir priežiūros funkcijas.

VATESI vykdytos valstybinio reglamentavimo ir priežiūros veiklos rezultatų tiesioginė nauda visuomenei – užtikrintas aukštas branduolinės energetikos saugos lygis Lietuvoje ir apsaugota visuomenė nuo žalingo jonizuojančios spinduliuotės poveikio.

III SKYRIUS
KITŲ PLANAVIMO DOKUMENTŲ (TARPINSTITUCINIO VEIKLOS PLANO)
ĮGYVENDINIMAS

2018 m. VATESI dalyvavo įgyvendinant Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos rengiamą Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimo tarpinstitucinį veiklos planą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. vasario 9 d. nutarimu Nr. 137 „Dėl Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimo tarpinstitucinio veiklos plano patvirtinimo“. Šio tarpinstitucinio veiklos plano dėka VATESI, pasitelkusi mokslinės – techninės paramos organizacijų paramą, galėjo išsamiau įvertinti saugą pagrindžiančius dokumentus ir teisės aktų nustatyta tvarka priimti tinkamai pagrįstus sprendimus dėl licencijų ir leidimų išdavimo.

Viršininkas

Michail Demčenko